

19. Savchuk, V. H. (2019). Erlikhivski normy dlia vyrishennia z pohliadu notariusa: do pytannia terminolohii. [Ehrlich's norms for decision-making from the point of view of a notary: to the issue of terminology]. *Erlikhivskiy zhurnal. Vypusk 3*. 46-51. [in Ukrainian].

20. Ehrlich, E. (1913). *Grundlegung der Soziologie des Rechts*. [Foundation of the sociology of law]. 409. [in Deutsch].

Стаття надійшла до редакції: 15.05.2021

УДК 342.9

Фомічов Костянтин Сергійович,
кандидат юридичних наук, доцент
e-mail: kostyantun_fomichov@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2062-6441>

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У статті досліджено міжнародні стандарти соціального захисту осіб з інвалідністю.

Актуалізовано питання адаптації міжнародних стандартів їх соціального захисту у національну правову систему.

Розкрито поняття та ознаки таких стандартів. З'ясовано загальний стан сучасного правового регулювання захисту прав осіб з інвалідністю. Досліджено загальні міжнародні ати у сфері прав людини в частині закріплення прав осіб з інвалідністю. Проаналізовано зміст основних спеціальних міжнародних актів у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

Констатовано, що важливим інструментом забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю є наявність належного правового регулювання.

Вказано що міжнародні стандарти соціального захисту осіб з інвалідністю пройшли тривалий шлях розвитку, і навіть сьогодні міжнародно-правові акти підкреслюють динамічний характер вимог до соціального захисту таких осіб. Загальність та універсальність правових вимог міжнародних стандартів соціального захисту осіб з інвалідністю не є їх недоліком, а означає їх всеосяжний та всеохоплюючий характер, що вимагає від держав належної їх конкретизації у національному законодавстві.

Розкрито напрямки за якими повинно здійснюватися удосконалення адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

Визначено що Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні ввійшло в новий етап свого розвитку, який пов'язаний з новим соціогуманним поглядом на осіб з інвалідності. Наявні проблемні аспекти в такому регулюванні існують внаслідок невідповідності декларативних принципів державної політики у цій сфері реальному їх втіленню у життя. Українській державі ще потрібно змінити підходи до визначення адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю в таких напрямках як: забезпечення належного рівня соціального добробуту людей; зміна концепції соціального захисту осіб з інвалідності саме в гуманістичному руслі, що закріплено у відповідних міжнародних правових документах.

Ключові слова: міжнародні стандарти, удосконалення, правове регулювання, державна політика у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, особи з інвалідністю.

Fomichov K. INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS AS A GUIDE FOR IMPROVING ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF SOCIAL PROTECTION OF PERSONS WITH DISABILITIES

The article examines international standards of social protection of persons with disabilities.

The issue of adapting international standards of their social protection into the national legal system has been updated.

The concepts and features of such standards are disclosed. The general state of modern legal regulation of the protection of the rights of persons with disabilities has been clarified. General international laws in the field of human rights have been studied in terms of securing the rights of persons with disabilities. The content of the main special international acts in the field of social protection of persons with disabilities is analyzed.

It was established that an important tool for ensuring the implementation of state policy in the field of social protection of persons with disabilities is the presence of appropriate legal regulation.

It is indicated that the international standards of social protection of persons with disabilities have passed a long path of development, and even today international legal acts emphasize the dynamic nature of requirements for social protection of such persons. The generality and universality of the legal requirements of the international standards of social protection of persons with disabilities is not their shortcoming, but means their comprehensive and comprehensive nature, which requires states to properly specify them in national legislation.

The directions in which the administrative and legal regulation of state policy in the field of social protection of persons with disabilities should be improved have been revealed.

It was determined that the administrative and legal regulation of state policy in the field of social protection of persons with disabilities in Ukraine has entered a new stage of its development, which is connected with a new socio-humane view of persons with disabilities. Existing problematic aspects in such regulation exist as a result of the inconsistency of the declarative

principles of state policy in this area with their actual implementation. The Ukrainian state still needs to change its approaches to defining administrative and legal regulation in the field of social protection of persons with disabilities in such areas as: ensuring the appropriate level of social well-being of people; changing the concept of social protection of persons with disabilities in a humanistic way, which is enshrined in the relevant international legal documents.

Key words: international standards, improvement, legal regulation, state policy in the field of social protection of persons with disabilities, persons with disabilities.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку Української держави як соціальної та правової тісно пов'язаний з постійним безперервним реформуванням всіх сфер суспільного життя, в тому числі спрямованим на оновлення та упорядкування адміністративно-правового регулювання у сфері формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Зазначені процеси актуалізувало прагнення України стати повноцінним членом європейського співтовариства, що об'єктивно неможливо без створення дієвої та гнучкої системи правових інструментів для суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Україна, як держава, що прагне інтеграції у світовий соціогуманний простір, не може не враховувати основоположні міжнародно-правові акти у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання адаптації міжнародних стандартів їх соціального захисту у національну правову систему, чого не може бути без їх дослідження. З'ясування сутності міжнародних стандартів соціального захисту таких осіб сприятиме удосконаленню наявного адміністративно-правового регулювання системи державної політики із забезпечення реалізації стандартів соціального захисту осіб з інвалідністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання міжнародних стандартів захисту прав осіб з інвалідністю досліджували такі науковці, як А.М.Жорняк, В.М.Кондратенко, О.І.Капітан, С.С.Коханчук, В.С. Маринець, С.В. Пасічніченко, Є.Ю. Соболев, Л.П. Шумна та ін. Так само у науковій літературі приділена значна увага питання розвитку та вдосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, що відображено у працях вчених як Н.Б.Болотіної, В.С. Венедіктова, О.І. Капітан, В.М. Кондратенка, В.Л. Костюка, С.С. Коханчука, Є.Ю.Соболя, О.В. Тищенко та ін.

Мета статті з'ясувати та дослідити міжнародні правові стандарти соціальної захищеності осіб з інвалідністю та їх вплив на удосконалення адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація державної політики стосовно осіб з інвалідністю неможлива без здійснення їх соціального захисту. У свою чергу, соціальний захист – важлива складова соціальної політики та необхідний елемент функціонування держави в умовах ринкової економіки. Визначальним аспектом дослідження механізму правового регулювання соціальних суспільних відносин є аналіз системи законодавства, тобто, сукупності взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що містять основні норми та приписи, які регламентують відносини у соціальній сфері [1, с. 247].

Проте формування зазначеного напряму державної політики і до сьогодні здійснюється за усталеним в радянський період підходом, який здебільшого базується на медичній концепції інвалідності, в основі якої завуальовано закладено ментальні, інформаційні та фізичні бар'єри, які віддзеркалюються у всіх сферах суспільного життя осіб з інвалідністю. Основним принципом цієї концепції, на погляд С.С. Коханчука, є ізоляваність від суспільства особи з інвалідністю. Зазначений принцип настільки стійко впливає на процес формування та розробку державної політики, підготовку нормативно-правових актів у сфері прав осіб з інвалідністю, що відображається на ефективності гарантій їх дотримання [2, с. 186].

Сучасне розуміння інвалідності як соціального явища та його правових наслідків пройшло тривалий шлях розвитку, який супроводжувався різноманітними соціальними, економічними та політичними умовами. При цьому, глобалізація економічної, культурної, політичної, правової та інших сфер життя унеможливило розвиток правового регулювання захисту прав осіб з інвалідністю у відриві від міжнародного співтовариства та міжнародних актів у цій сфері.

Звертаючись до поняття самих міжнародних правових стандартів, то окремі науковці розуміють їх як закріплені в міжнародних актах та інших міжнародних документах певні показники прав людини, щодо досягнення яких заохочуються або ж зобов'язуються держави [3, с. 320].

П.М. Рабінович та О.Л. Венецька йдуть ще далі та вважають, що міжнародні стандарти прав людини – це закріплені в міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні принципи та норми, які за допомогою вельми абстрактних, здебільшого оцінних понять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлювані досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного чи політичного характеру [4, с. 28].

Водночас, однозначно погодитися з даним твердженням не можемо, оскільки теза про обов'язкову відповідальність суверенних держав за недотримання цих міжнародних актів є явно перебільшеною та не відповідає як їх змісту (зазвичай декларативного чи договірною характеру) так і практичній їх реалізації

(країни чи їх посадові особи несуть відповідальність лише у виключних та поодиноких випадках за наявності консенсусу більшості країн світу).

Так само наголос на оціночності та абстрактності застосовуваних у міжнародних актах понять не відповідає їх фактичному змісту. В даному випадку, доречніше вказувати про їх загальний або універсальний характер.

У свою чергу, В.М. Кондратенко, досліджуючи міжнародні стандарти у сфері державного забезпечення прав осіб з інвалідністю, вказує, що міжнародні стандарти діяльності публічної адміністрації щодо реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю – це закріплені у міжнародно-правових актах і документах правила рекомендаційного чи обов'язкового характеру та вимоги щодо напрямів, змісту діяльності та контролюючих функцій органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших інституцій, які виконують роль публічної адміністрації, у сфері реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю [5, с. 53]. В даному випадку дослідник акцентує увагу на публічно-правовому характері таких міжнародних актів, оскільки виконання їх приписів покладається в першу чергу на суб'єктів публічної адміністрації відповідних держав.

Відтак, можемо стверджувати, що міжнародні правові стандарти соціальної захищеності осіб з інвалідністю – це закріплені в міжнародних актах загальноновизнані універсальні вимоги до рівня соціального захисту осіб з інвалідністю.

Слід відзначити, що світоглядний розвиток людства в руслі гуманістичної ідеології призвів до зміни ставлення до осіб з інвалідністю, причин їх появи, їх потреб. По суті, людство перейшло від благодушного та медичного характеру політики щодо осіб з інвалідністю до їх комплексного соціального захисту та створення для них умов реалізації їх прав як повноцінних членів суспільства. Власне, на цій засадничій позиції і побудовані сучасні міжнародні стандарти захисту осіб з інвалідністю, які полягають у закріпленні певних достатніх умов соціального залучення осіб з інвалідністю до освітнього, трудового, економічного, культурного життя суспільства.

Розглядаючи міжнародні стандарти соціальної захищеності осіб з інвалідністю слід звернути увагу, що вони поділяються на такі, що містяться в міжнародних актах загального (поряд з іншими основоположними правами і свободами людини), спеціального (захист прав саме осіб з інвалідністю) та галузевого характеру (захист прав осіб з інвалідністю у певній сфері).

Так, у Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року, яка за своєю суттю є основоположним міжнародним актом у сфері прав осіб з інвалідністю, вже не загострюється увага на певній «неправильності» людини, коли в порушенні здоров'я вбачається її неповноцінність або вада як у Декларації про права інвалідів 1975 року. Навпаки, проблема інвалідності в Конвенції розглядається як проблема суспільства, яке нездатне охопити всіх без винятку та увібрати в себе індивідуальні відмінності. Змінюватися потрібно суспільствам, а не окремій людині, тому Конвенція для таких змін стала дорожньою мапою та є відправною точкою тих правових процесів і дій, які сьогодні лежать в основі рішень проблем доступу осіб з обмеженими фізичними можливостями до своїх фундаментальних політичних, соціальних, економічних і культурних прав [6, с. 507].

У преамбулі даної Конвенції визначено, що інвалідність є результатом взаємодії, яка відбувається між людьми з інвалідністю, та перешкодами у стосунках і середовищі. Інвалідність – поняття, що еволюціонує». Конвенція прописує динамічний підхід, що дозволяє адаптації із збігом певного проміжку часу та в різних соціально-економічних обставинах. До осіб з інвалідністю Конвенція відносить осіб зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими [7].

Підхід до інвалідності, визначений Конвенцією, також наголошує на значному впливі бар'єрів в оточенні та ставленні, які панують у суспільстві відносно людей з інвалідністю. Конвенція більшою мірою вказує, ніж визначає тих осіб, яких можна вважати особами з інвалідністю. Безумовним є усвідомлення того, що держави самі можуть розширювати коло осіб, на яких буде поширюватися такий захист, для того, щоб включати у це коло, наприклад, осіб із нетривалою непрацездатністю [8, с. 16].

Держави, які підписали цю Конвенцію, беруть на себе зобов'язання забезпечувати реалізацію всіх прав та свобод людей з обмеженими можливостями без будь-якої дискримінації за ознакою інвалідності. Для досягнення цієї мети держави взяли на себе зобов'язання: вживати всіх належних законодавчих, адміністративних й інших заходів; враховувати у всіх видах планування та прогнозування питання реалізації прав людини особами з інвалідністю; утримувати від будь-яких дій або методів, що суперечать цій Конвенції [7].

Необхідно звернути увагу, що Конвенція про права осіб з інвалідністю на відміну від попередніх документів передбачає безпрецедентний рівень захисту, оскільки детально визначає всі права, якими повинні користуватися особи з інвалідністю, а також зобов'язання держав та інших суб'єктів щодо забезпечення їх дотримання [6, с. 508-509].

Так, дійсно дана Конвенція регламентує загальні права осіб з інвалідністю у таких питаннях та сферах як: рівність і недискримінація, обізнаність суспільства про права та потреби осіб з інвалідністю, безбар'єрність (доступність комунікацій), рівність перед законом, доступ до правосуддя, свобода та

особиста недоторканність, недоторканність приватного життя, самостійний спосіб життя і включення до місцевої спільноти, свобода слова, право на освіту, охорону здоров'я право на габілітацію та реабілітацію, право на зайнятість, право на соціальний захист, право на повноцінну участь у політичному, суспільному, культурному, спортивному житті, тощо.

Дана Конвенція закріпила новий сучасний підхід до інвалідності не як до проблеми, недоліку чи як суто медичної (фізіологічної) категорії, а як до причини, що унеможливує повноцінне життя осіб з нею. Зазначений підхід обумовлює позитивну дискримінацію осіб з інвалідністю, наданням їм додаткових гарантій, пільг чи переваг з метою не скільки урівняння їх у правах (вони і так мають рівні права з іншими людьми), скільки урівняння можливостей для їх реалізації. Власне, Конвенція не закріплює права осіб з інвалідністю, а закріплює додаткові можливості для їх реалізації саме особами з інвалідністю.

Водночас, Л.М. Мельник вказує, що специфіка розвитку України не дає змоги автоматично перейняти досвід розвинених країн у вітчизняні реалії із соціального захисту осіб з інвалідністю, адже ці системи можуть бути ефективними в контексті розвинених та стабільних ринкових відносин. Дослідник вважає, що в умовах України цю проблему слід розглядати дещо ширше, а саме як забезпечення конструктивних змін у системі соціального захисту населення, які, з одного боку, зумовлюються необхідністю зміни на державному рівні правових основ існуючої системи, а з іншого – в умовах децентралізації та регіоналізації економіки, тобто перенесення на рівень органів місцевого самоврядування відповідальності за розв'язання цілого кола соціально-економічних проблем, потребують пошуку неординарних підходів до реформування сфери соціального захисту населення [9, с. 120-124]. В цілому з даною думкою можна погодитися, однак слід акцентувати увагу на тому, що питання удосконалення правового регулювання державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю має комплексний характер та одночасно є складовою набагато ширшого процесу євроінтеграційного руху Української держави. Належне удосконалення такого правового регулювання неможливе без одночасного удосконалення як правового регулювання взагалі, так і правової культури і менталітету.

Слід відзначити, що важливим інструментом забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю є наявність належного правового регулювання.

Так, термін «регулювання» походить від латинського слова «regulo» – правило та означає впорядкування, приведення чогось у відповідність з чимось. Під правовим регулюванням більшість вчених зазвичай розуміють сукупність прийомів та засобів юридичного впливу на поведінку суб'єктів суспільних відносин. Правове регулювання саме по собі передбачає впорядкування, юридичне закріплення та охорону суспільних відносин шляхом застосування правових засобів [10, с. 11].

У нашому випадку, під адміністративно-правовим регулюванням формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю слід розуміти систему прийомів та засобів адміністративно-правового впливу на поведінку суб'єктів суспільних відносин у даній сфері.

Більшість науковців, що досліджують дане питання, сходяться на думці про недосконалість сучасного правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю.

Так, наприклад С.С. Коханчук вказує на такі проблеми правового регулювання захисту прав осіб з інвалідністю в аспекті здійснення заходів щодо реалізації положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю:

- а) фактична відсутність суб'єктів публічної адміністрації, відповідальних за реалізацію Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю;
- б) розпороченість визначених у Конвенції прав осіб з інвалідністю по нормативно-правовим актам різної галузевої спрямованості;
- в) часткова неузгодженість нормативно-правових актів з положеннями Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю;
- г) неврахування потреб осіб з інвалідністю в соціальній, будівельній, транспортній, освітній, медичній, інформаційній та інших сферах;
- д) неналежне врахування пропозицій громадських організацій осіб з інвалідністю під час обговорення нормативно-правових актів, які стосуються осіб з інвалідністю;
- е) відсутність заходів адміністративної відповідальності за порушення окремих прав осіб з інвалідністю, про що свідчать численні законопроекти про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення [2, с. 186-187, 207-208].

Слід відзначити, що вказані проблемні питання виходять далеко за рамки адміністративно-правового регулювання формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю. Фактично, слід говорити про необхідність перегляду державної політики в цілому. Хоча, ми і погоджуємося із наявністю даних проблем та їх загальним характером, все ж вважаємо за необхідне зауважити, що питання невідповідності розвитку суспільства і держави, проблеми осіб з інвалідністю в будівельній, транспортній, освітній, медичній, інформаційній та інших сферах повинні бути предметом комплексного дослідження із залученням фахівців різних спеціальності та галузей науки.

Тому, розвиток адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю об'єктивно пов'язаний із розвитком міжнародних правових стандартів як інших галузей права, так і безпосередньо ти, що стосуються соціального захисту осіб з інвалідністю.

Інтеграція України у світовий економічний простір вимагає застосування міжнародних інструментів та стандартів у сфері соціальних відносин, а також дотримання міжнародних вимог та зобов'язань, гармонізації національних економік і законодавства. У зв'язку з цим, питання визначення відповідності та адаптації національних соціально-трудоових норм до міжнародних вимог потребує відповідного наукового та прикладного опрацювання. Впровадження міжнародних соціально-трудоових стандартів в українську практику буде сприяти посиленню захисту прав громадян, а також розвитку національної соціальної політики в умовах європейської інтеграції [11, с. 6].

Сьогодні, завдяки розвитку різних галузей науки, враховуючи прогресивні позиції Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю набуває нових форм вираження, що проявляється у зміні ставлення держави до таких осіб від тягаря до повноцінних членів суспільства. Зокрема, держава взяла на себе значну кількість зобов'язань щодо не лише підтримання умов для існування осіб з інвалідністю, але й для забезпечення їх повноцінної участі у житті суспільства.

Висновки. Міжнародні стандарти соціального захисту осіб з інвалідністю пройшли тривалий шлях розвитку, і навіть сьогодні міжнародно-правові акти підкреслюють динамічний характер вимог до соціального захисту таких осіб. Загальність та універсальність правових вимог міжнародних стандартів соціального захисту осіб з інвалідністю не є їх недоліком, а означає їх всеохоплюючий характер, що вимагає від держав належної їх конкретизації у національному законодавстві.

Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні ввійшло в новий етап свого розвитку, який пов'язаний з новим соціогуманним поглядом на осіб з інвалідності. Наявні проблемні аспекти в такому регулюванні існують внаслідок невідповідності декларативних принципів державної політики у цій сфері реальному їх втіленню у життя. Українській державі ще потрібно змінити підходи до визначення адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю в таких напрямках як: забезпечення належного рівня соціального добробуту людей; зміна концепції соціального захисту осіб з інвалідності саме в гуманістичному руслі, що закріплено у відповідних міжнародних правових документах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Окс'ом І.Г. Правове регулювання соціальної сфери: сучасний стан та напрями удосконалення. *Публічне право*. 2015. № 4 (20). С. 246-253.
2. Коханчук С.С. Адміністративно-правові засади взаємодії органів публічної адміністрації щодо забезпечення прав інвалідів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. ТНЕУ. Тернопіль. 2018. 265 с.
3. Кондратєв Я.Ю., Римаренко Ю.І. Приватне життя і поліція. Концептуальні підходи. Теорія та практика: [довідникове видання]. К. КНТ. 2006. 740 с.
4. Рабінович П., Венецька О. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. С. 18-28.
5. Кондратенко В.М. Міжнародні стандарти у сфері державного забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю. *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 15. С. 51-57.
6. Маринець В.С. Конвенція ООН про права інвалідів та її вплив на українське законодавство у сфері соціального захисту осіб з порушенням слуху. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 506-515.
7. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) ООН 13.12.2006 року. URL: <https://cutt.ly/ZwjC8nwh>
8. Патов А.В., Ханюкова І.Я. Поняття інвалідності і аспекти сучасного міжнародного права. *Український вісник медико-соціальної експертизи*. № 3. 2015. С. 15-21.
9. Мельник Л.М. Сутність та перспективи розвитку системи надання соціальних послуг малозахищеним верствам населення в Україні. *Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 28 квітня 2016 р.). Д. ДНУ. 2016. С. 120-124.
10. Тараконич Т.І. Ефективність правового регулювання (питання теорії). *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 11-13.
11. Крюков О.І. Соціальна забезпеченість населення як чинник побудови соціальної держави: Україна та європейський досвід. *Державне будівництво*. 2009. № 2. С. 5-9.

REFERENCES:

1. Oksom, I.H. (2015). Pravove rehulivannia sotsialnoi sfery: suchasnyi stan ta napriamy udoskonalennia. [Legal regulation of the social sphere: current state and directions for improvement]. *Publichne pravo*. № 4 (20). 246-253. [in Ukrainian].
2. Kokhanchuk, S.S. (2018). Administratyvno-pravovi zasady vzaiemodii orhaniv publichnoi administratsii shchodo zabezpechennia prav invalidiv. [Administrative and legal principles of interaction of public administration bodies to ensure the rights of disabled people]. *dys. kand.. yuryd. nauk. TNEU. Ternopil*. 265. [in Ukrainian].
3. Kondratiev, Ya.Iu., & Rymarenko, Yu.I. (2006). Pryvatne zhyttia i politsiia. Kontseptualni pidkhody. Teoriia ta praktyka. [Private life and the police. Conceptual approaches. Theory and practice]. *dovidnykove vydannia*. K. KNT. 740. [in Ukrainian].

4. Rabinovych, P., & Venetska, O. (2012). Mizhnarodni standarty prav liudyny: zahalni oznaky, klasyfikatsiia. [International standards of human rights: general features, classification]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 4. 18-28. [in Ukrainian].
5. Kondratenko, V.M. (2017). Mizhnarodni standarty u sferi derzhavnoho zabezpechennia prav i svobod osib z invalidnistiu. [International standards in the field of state protection of the rights and freedoms of persons with disabilities]. *Almanakh mizhnarodnoho prava*. Vyp. 15. 51-57. [in Ukrainian].
6. Marynets, V.S. (2012). Konventsiiia OON pro prava invalidiv ta yii vplyv na ukrainske zakonodavstvo u sferi sotsialnoho zakhystu osib z porushenniam slukhu. [The UN Convention on the Rights of the Disabled and its impact on Ukrainian legislation in the field of social protection of persons with hearing impairment]. *Derzhava i pravo*. Vyp. 56. 506-515. [in Ukrainian].
7. Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu. (2006, December 13). [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. OON. Retrieved from: <https://cutt.ly/ZwjC8nwh> [in Ukrainian].
8. Ipatov, A.V., & Khaniukova, I.Ia. (2015). Poniattia invalidnosti i aspekty suchasnoho mizhnarodnoho prava. [The concept of disability and aspects of modern international law]. *Ukrainskyi visnyk medyko-sotsialnoi ekspertyzy*. № 3. 15-21. [in Ukrainian].
9. Melnyk, L.M. (2016). Sutnist ta perspektyvy rozvytku systemy nadannia sotsialnykh posluh malozakhyshchenym verstvam naselennia v Ukraini. [The essence and prospects for the development of the system of providing social services to disadvantaged sections of the population in Ukraine]. *Sotsialna robota v Ukraini: osnovni napriamy, problemy ta perspektyvy rozvytku: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Dnipropetrovsk, 28 kvitnia 2016 r.)*. D. DNU. 120–124. [in Ukrainian].
10. Tarakhonich, T.I. (2010). Efektyvnist pravovoho rehuliuвання (pytannia teorii). [Effectiveness of legal regulation (a question of theory)]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 2. 11-13. [in Ukrainian].
11. Kriukov, O.I. (2009). Sotsialna zabezpechenist naselennia yak chynnyk pobudovy sotsialnoi derzhavy: Ukraina ta yevropeyskyi dosvid. [Social security of the population as a factor in building a social state: Ukraine and European experience]. *Derzhavne budivnytstvo*. № 2. 5-9. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.05.2021

УДК 347.62 (477+4/8)

Плюшко Дмитро Сергійович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
e-mail: gkm2016@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1676-5425>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ МЕДІАЦІЇ ПРИ ПРИПИНЕННІ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ ТА В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС

У запропонованій статті визначається, що одним з важливих питань правових систем сімейного права зарубіжних країн та України визначається правове регулювання сімейних правовідносин, особливо в частині укладення та припинення шлюбу. Шлюбні правовідносини є одними з основних рушійних сил становлення та розвитку суспільства. Такої позиції дотримуються більшість науковців, які проводять дослідження в галузі сімейного права. Розірвання шлюбу призводить до його фактичного припинення, а отже й до припинення прав і обов'язків подружжя.

Однією з основних підстав припинення шлюбних відносин подружжя у правовій системі зарубіжних країн є настання смерті одного з подружжя. Разом з тим, розірвання шлюбу за життя подружжя, тобто припинення шлюбних відносин подружжя за їх бажанням, здійснюється шляхом розлучення у відповідності та у порядку до положень законодавчих актів країн, де відбувається розірвання шлюбних відносин.

Для врегулювання спорів, що виникають у процесі розірвання шлюбу зарубіжними країнами активно застосовуються процедури медіації. У цій ситуації допомога посередника або посередників здатна згладити гострі протиріччя між подружжям, виробити оптимальну модель врегулювання взаємних претензій. У вирішенні сімейних конфліктів за допомогою посередництва, останньому віддається перевага перед судовим вирішенням спору.

Введення інституту обов'язкової сімейної медіації, відомого ряду країн ЄС, дозволить в деяких випадках зберегти шлюб, а в інших сприятиме «згладжуванню» негативних наслідків розпаду сім'ї як майнового характеру, так і інших, пов'язаних з вихованням та утриманням неповнолітніх дітей.

Ключові слова: цивільні відносини, шлюб, припинення шлюбу, правові наслідки припинення шлюбу, розірвання шлюбу, розлучення, сім'я, сімейні відносини, шлюбні відносини, сімейне право

Plushko D. CERTAIN ASPECTS OF DETERMINING THE GROUNDS FOR DIVORCE AND THE POSSIBILITY OF APPLYING THE MEDIATION PROCEDURE FOR THE TERMINATION OF MARRIAGE IN

Випуск 10. Спецвипуск. 2021